

Pajūrio naujienos

2023 10 06 Pen

”

Kai kalbame apie mokyklą, pirmiau mintyse turime er vieni joje auga kaip paukščiai gieda savo giesmes, užaugu mes juos šlovinam. Linkėčiau kad toje erdvėje jums visien būtų gera, – Mokytojo dieno proga pedagogus sveikino Švietimo skyriaus vedėjas Asta Burbienė.

• ŠIANDIEN
„PAJŪRIO NAUJIEOSE“

Priedas **Sveikata**

Į Padvarius ir Klibius –
nauju dviračių taku – 2 p.

Šiluma turėtų pigti – 5 p.

Atnaujinta Jurgio Pabrėžos koplyčia nušvito dangaus spalvomis

▶ Restauruotos Jurgio Pabrėžos koplyčios, kaip ir bažnyčios, smailėms kylant į dangų, Kretingos rajono paminklotvarkininkė Meda Skersienė mano, kad šie objektai yra Kretingos miesto perlai.

Darius Šypalio nuotr. 3 p.

Atnaujinta Jurgio Pabrėžos koplyčia nušvito dangaus spalvomis

Irena ŠEŠKEVIČIENĖ

► Vilniaus gatve važiuojančių ar praeinančių kretingiškių dėmesys krypta į senosiose parapijinėse kapinėse naujai ir ryškiai žydra ir gelsva spalvomis sušvitusią koplyčią viršum krašto šviesuolio – kunigo, botaniko, liaudies gydytojo – Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos kapo. Šią savaitę nuo koplyčios, kurią per vasarą restauravo bendrovės „Pamario restauratorius“ meistrai, jau nuimti pastoliai.

Balta, mėlyna, purpurinė – karališka dermė

„Spalvos – kaip kapinėse Italijoje ar Prancūzijoje, ryškios, ne murzinos. Kai nusivalėm apnašas, jos pasimatė ir buvo atkurtos tokios, kaip buvo koplyčios statybos pradžioje – 1932 metais, – džiaugsmingai kalbėjo restauravimo darbus atlikusios bendrovės „Pamario restauratorius“ vadovas Aldas Kliukas. – Esame tik projekto vykdytojai, bet aš manau, kad koplyčios atkūrimo projekto vadovas architektas Vytautas Paulionis labai sėkmingai įvykdė užduotį. Koplyčiai viršum tokios iškilios asmenybės, koks buvo Jurgis Pabrėža, kapo balta, mėlyna, o viduje dominuojanti purpurinė freskos spalvos labai tiko. Jos yra karališkos spalvos.“

Paklaustas, ar atkuriant šį kultūros paveldo objektą, restauratoriams iškilo kokių nors sunkumų ar nenumatytų kliūčių, A. Kliukas sakė, kad ypatingų situacijų nebuvo: „Teko tik atkurti ir pasigaminti trūkstantys detalės, sudėlioti kryžių viršum koplyčios, kuris per laiką nukentėjo nuo vėjo ir lietaus. Tačiau tai mums nebuvo iššūkis, nes detalių pavyzdžiai išlikę. Gerokai sudėtingiau būna, kai nieko neišsaugota ir tenka atkurti pagal istorinę medžiagą.“

Restauratoriai sutvarkė sienų ir skliauto plyšius, išbetonavo grindis. Tačiau, teigė bendrovės „Pamario restauratorius“ vadovas, koplyčios viduje liko neatkurta freska. Ji priskiriama prie kultūros paveldo objektų su vertingosiomis savybėmis, todėl ją reikalinga ištyrinėti papildomai. „Manau, gerai, kad V. Paulionis paskubomis šio objekto nelietė, nes jį reikia išsamiai ištyrinėti, atliekant polichrominius – spalvų nustatymo – tyrimus, o tada autentiškai atkurti. Kol kas freska, mūsų terminais sakant, koplyčioje lieka kaip balta dėmė“, – sakė A. Kliukas.

Už darbus – 40 tūkst. Eur

Kretingos rajono savivaldybės paminklotvarkininkė Meda Skersienė pasidžiaugė koplyčia kaip dar vienu Kretingos mieste atkurtu kultūros paveldo objektu, kurį, jos žodžiais, verkiant reikėjo jau ir anksčiau tvarkyti, nes pastarieji metai šalies mastu buvo skirti Jurgio Pabrėžos

Garsiojo Tėvo Pabrėžos kapas Kretingoje (žmonės jį laiko šventuoju);

► Koplyčia viršum J. A. Pabrėžos kapo priekariu ir puošyba jos viduje: dešinėje, spėjama, paties J. Pabrėžos tapytas paveikslas, kurį laikinai įstatė Augustinas Dirvelė, dešinėje – manoma, Benedikto Zacharkos nutapytoji freska.

Nuotr. iš Jolantos Klietkutės asmeninio archyvo

atminimui puoselėti.

Ji sakė, kad koplyčios sutvarkymo projektas buvęs parengtas jau prieš 2-jus metus, tačiau už fiksuotą pinigų sumą – 40 tūkst. Eur – vis nesisekė nupirkti rangos darbų, kol jų visgi ėmėsi nemažai Kretingos dvaro pastatų atkūrusi bendrovė „Pamario restauratorius“.

Prieš pradėdant restauravimo darbus, buvo atlikti koplyčios polichrominiai tyrimai, ir architektas V. Paulionis pagal juos atkūrė pirmąją išorinę koplyčios vaizdą. Numontavus pastolius, koplyčia sužibo mėliu iš tolo. Prieškariu broliai pranciškonoai daug keliavo po Europą, lankėsi Italijoje ir, manoma, iš ten parsivežė būsimos J. Pabrėžos koplyčios modelį ir spalvų dermę. „Atkurti autentiškas spalvas buvo labai svarbu projekto autoriui V. Paulioniui, kuris projektavo ne vieną pastatą Kretingos rajone, tarp jų – ir mėlynąjį žydų bendruomenės namą Darbėnuose“, – sakė M. Skersienė.

Rengs projektą sutvarkyti freską

Pasak paminklotvarkininkės, dar darbų eigoje iškilo visuomenės interesas – kodėl restauratoriai neliečia freskos. „Susibūrę įvairių Savivaldybės institucijų, paveldosaugos atstovai išvien su projekto autoriumi aptarėme, kad freską reikia atskirai restauruoti, taip pat – ir sieninę tapybą, išlikusius augalinius motyvus. Pirminiame V. Paulionio projekte buvo numatyta koplyčios viduje uždėti šablionišką viršų, tačiau pasitarę nusprendėme pagal Restauravimo programą vėlgi atlikti išsamius tyrimus, o tuomet rengti kitą – freskos ir sieninės tapybos atkūrimo – projektą“, – paaiškino ji.

Kol kas dėl bendro vaizdo pietinė siena nudažyta baltai, tačiau, patikino M. Skersienė, šis metų pabaigoje bandys teikti naują projektą, o darbus atlikti kitąmet, kad jie neatsiliktų nuo koplyčios sutvarkymo proceso.

„Stabtelėjome, įjungdami ža-

lią šviesą: svarbiausia, kad su Savivaldybe sutarėme užbaigti tvarkyti koplyčią kuo skubiau ir tam numatyti lėšas. Tai bus vienas prioritetinių paveldosaugos darbų, kad bent 10–15 metų dėl šio objekto galėtume gyventi ramiai. Tiek laiko objektas atsilaukys prieš išorės dirgiklius – lietus, šalnas, vėtras. Sutvarkius sieninę tapybą, koplyčia taps dar vienu Kretingos miesto „perliuku“, – įsitikinusi M. Skersienė.

Pašventino per antanines

Kretingos muziejaus muziejininkė, Jurgio Pabrėžos gyvenimo ir veiklos tyrinėtoja Jolanta Klietkutė taip pat mano, kad geriau neskubėti, bet freską ir sieninę tapybą atkurti kuo natūraliau.

Jos saugomame priekario juodai baltame atviruke, kuris buvo kažkiek paspalvintas pagal fotografo išmonę, matosi šviesus stogas. Tačiau, J. Klietkutės manymu, tai nebūtinai reiškia autentiškumą.

„Man labai graži dabartinė koplyčia, jos mėlyna spalva asocijuojasi su dangaus spalva, o koplyčios stogo smailės perspektyva tarsi nurodo kryptį į dangų – mūsų visų pradžią. Beje, mėlynos spalvos ruožais buvo išdažytas ir Tiškevičių koplyčios-mauzoliejaus kitoje gatvės pusėje vidus“, – pastebėjo muziejininkė.

J. Klietkutė priminė J. Pabrėžos koplyčios pastatymo istoriją: 1932 m. birželio 12 d., šv. Antano atlaidų išvakarėse, po Mišparų, didžiulė atvykusių piligrimų procesija su bažnytinėmis vėliavomis, choras ir orkestras nuo bažnyčios patraukė į parapijos kapines, kur tėvas Augustinas Dirvelė pašventino naujai pastatytą, tik iki galo nebaigtą įrengti koplyčią.

Tarp bokštelių ant stačiakampių postamentų pastatytos 4 betoninės skulptūros: trijuose fasaduose – po angelą, rankose laikantį taurę, o šiauriniame fasade, virš įėjimo – pranciškono, dešinėje rankoje iškėlusio kryžių, reiškiančio pamokslavimo

ar laiminimo gestą, skulptūra. „Dažnu atveju ši skulptūra įvardijama kaip šv. Pranciškus. Tačiau gal autorius čia pavaizdavo Kretingos pranciškonus, skelbiančius Dievo žodį, o galbūt ir patį Jurgį Pabrėžą?“, – pasvarstė muziejininkė.

Zacharkų giminės palikimas

Anot J. Klietkutės, buvo manoma, kad skulptūros atgabentos iš Vokietijos, galbūt, sukurtos Prūsijos meistrų, tačiau buvęs Kretingos muziejaus direktorius Juozas Mickevičius yra užrašęs tokią informaciją: „1933 m. Jurgio Pabrėžos antkapio 4 angelus padarė Zacharka Pranas Antano, gim. 1904 Rygoje“.

Senieji kretingiškiai taip pat pasakoja, kad koplytelės sienoje tėvas Augustinas Dirvelė įstatęs paties J. Pabrėžos tapytą paveikslą. „Keistai skamba tas kretingiškių pasakojimas – juk Mergelės Marijos freska yra tapyta ant sienos. Jos neįmanoma atsinešti ir įstatyti. Tačiau žinant, kad 1932 m. A. Dirvelė pašventino dar nepabaigtą koplytelę, kyla mintis, kad ir freska tuomet dar nebuvo nutapyta. Gali būti, kad tuščia anga buvo uždengta J. Pabrėžos tapyta bažnytinė vėliava, kuri tuo metu buvo saugoma pranciškono vienuolyne, o šiuo metu – Kretingos muziejuje“, – samprotavo J. Klietkutė.

Garsus krašto muziejininkas J. Mickevičius pateikė tokią ir, manoma, tikslią freskos gimimo informaciją: „Zacharka Benediktas, sūnus Antano, nupiešė viduje ant sienos Mariją su kūdikėliu, nudažė koplytelę, o vėliau, apie 1955 m., ją atnaujino, nudažė sienas“.

1936 m. Kretingos parapijos leidinyje ne tik paveikslas, bet visa koplytelė pavadinta „Nepersitojančios pagalbos“ koplytele, kur užtariant J. Pabrėžai, žmonės patiria įvairių malonių. Todėl ligi šiol tradiciškai per Vėlines koplyčia paskęsta žvakių liepsnų jūroje.